

Creatief met wilg

Duurzame kunst

Links

Contemplatietempel op een natuurbegraafplaats.

Rechts

Het wilgenwindscherm op Schiermonnikoog.

Michiel Smit, Redactie Stadswerk magazine

De wilg is onlosmakelijk verbonden met het Nederlandse cultuurlandschap. Eeuwenlang werden de takken van deze boom gebruikt voor waterwerken, manden en nog veel meer. Langzamerhand zijn wilgentoepassingen in onbruik geraakt. Manette Zeelenberg ontdekte echter een nieuwe toepassing: het maken van kunstwerken in de openbare ruimte. De eigenschappen van wilgenkunstwerken passen goed bij de behoeften van deze tijd.

Zeelenberg:
'Bewoners kunnen me bellen als er iets met het kunstwerk aan de hand is.'

Wilgenkunst is ontstaan op het noordelijkste stukje van Nederland. In 1993 woonde en werkte Manette Zeelenberg enige tijd op Schiermonnikoog. Ze kwam vaak op het strand maar door de harde wind was het niet prettig om te gaan zitten; je werd min of meer gezandstraald. Manette bouwde een reusachtig windscherm (10 x 10 x 2,5 meter) van wilgentenen. Tot haar verbazing kregen de wilgen na verloop van tijd blaadjes. En dat op zo'n winderige, voedselarme, zoute plek!

Boven
Uitzicht Floriade.

Onder
Kinderen bij een wilgen-
kunstwerk in Nieuwegein.

Prachtig materiaal

Sinds die tijd vlecht, weeft en knoopt Manette, van huis uit industrieel ontwerper, kunstwerken met wilgen. 'Het is prachtig materiaal om mee te werken: het is flexibel en tegelijkertijd heel sterk als je de tenen bundelt. En de wilg is een echte overlever, hij groeit vrijwel overal.' Dat neemt niet weg dat er wel wat kennis nodig is om het kunstwerk tot bloei te laten komen. Kennis die soms door schade en schande is vergaard. Zeelenberg: 'Ik zou een keer een wilgenkunstwerk maken voor een beurs op Papendal. Maar omdat de beursvloer slechts enkele dagen van tevoren beschikbaar was, heb ik het kunstwerk eerst op een andere plek gemaakt. Vlak voor de opening van de beurs heb ik het toen uitgegraven en naar Papendal verplaatst. Dat was dus geen goed idee, want de blaadjes verlepten binnen de kortste keren, niet bepaald een goed visitekaartje voor mijn kunstwerken. Overigens zijn die takken later weer helemaal bijgetrokken.' Iets anders wat ze geleerd heeft, is dat het plaatsen van de kunstwerken alleen in de wintermaanden mogelijk is, en dan moet er ook nog geen vorst in de grond zitten. 'Op het moment dat het groeiseizoen begint, moeten de sapstromen in de takken al helemaal op gang zijn gekomen.' Verder is het van belang dat de takken 'vers van de boom' komen als ze in het kunstwerk verwerkt worden. Meer dan enkele dagen mag er niet zitten tussen afsnijden en in de grond stoppen. Zeelenberg betreft haar takken van een traditionele griendwerker, zoals een wilgentakknijder van oudsher heet. 'Hij levert mij de langste en dunste takken van zeven à acht meter, zodat ik maximale ontwerpvrijheid heb.'

Op verscheidene openbare plekken in Nederland staan inmiddels al wilgenkunstwerken. Maar Manette denkt dat de tijd nu rijp is voor een schaa sprong. De aandacht voor duurzaam en natuurlijk is structureel geworden. Gemeenten zijn op zoek naar concrete toepassingen. Bovendien zijn de kunstwerken niet alleen flexibel qua materiaal, maar ook qua tijd. Ze kunnen vijf jaar staan, maar ook dertig jaar, en in die tijd worden ze steeds voller en weelderiger.

Toepassingen

Wilgenkunstwerken lenen zich voor diverse plekken en toepassingen. Ze doen het bijvoorbeeld goed op verkeerspleinen om het stenige karakter

te doorbreken. Ze vangen bovendien nog wat fijnstof af. Ook de combinatie met wijkvernieuwing is een geschikte. Omdat het een levend kunstwerk is dat in de gaten gehouden moet worden, ontstaat vaak een band tussen kunstwerk en bewoners en tussen bewoners onderling. Zeelenberg: 'Ik geef bewoners mijn telefoonnummer zodat ze me kunnen bellen als er iets aan de hand is.'

Maar er zijn meer toepassingen denkbaar. Een 'tempeltje voor contemplatie' bij een natuurbegraafplaats staat op stapel. Een andere toepassing waar Zeelenberg veel heil in ziet, is het maken van trouwkapelletjes van wilgentakken. 'Er is veel vraag naar trouwplekken in de open lucht. En zo'n groen bouwwerk geeft een feeëriek sfeer die goed past bij een romantische bruiloft. In Culemborg staat inmiddels een

wilgentrouwkapelletje en daar staan soms stelletjes te zoenen of te poseren voor foto's. Dat doet mij natuurlijk deugd.'

Onderhoud

Voor een gemiddeld kunstwerk vraagt Manette 17.500 euro, wat in vergelijking met 'gewone' kunstwerken goedkoop is. Nadat een kunstwerk gebouwd is, is er jaarlijks wel wat onderhoud nodig. 'Omdat het groeit, moeten de verbindingen soms wat anders worden gelegd om te voorkomen dat de vormen verwringen. Ik sluit daar nu standaard een vijfjarig onderhoudscontract met de gemeente voor af omdat in het verleden is gebleken dat het reguliere groenonderhoud niet volstaat.' Na de eerste periode van vijf jaar kan het contract desgewenst verlengd worden, maar dat is niet verplicht.

Het lijkt erop dat wilgenkunst voorziet in een aantal eisen die anno 2009 aan de openbare ruimte worden gesteld. Het is flexibel toepasbaar, het heeft een groene en duurzame uitstraling, combineert goed met wijkvernieuwing en beantwoordt aan het verlangen naar sprookjesachtige settings. De wilg als nieuwe, typisch Nederlandse kunstuiting in de openbare ruimte? We zullen zien. <<

Website

www.wilgenkunst.nl